נה: אלו טרפות פרק שלישי חולין

עין משפט נר מצוה

רד א ב מיי׳ פ״ו מהל׳ שחיטה הל״ט סמג עשין סג טוש״ע יו״ד סי׳ מג סעי׳ ג:
רה ג ד מיי׳ פ״ח מהל׳ שחיטה הל׳ כו וע״ש סמג שם טוש״ע יו״ד סי׳ מד סעי׳ ג:
רו ה מיי׳ שם טוש״ע שם סעי׳ ה:
רז ו מיי׳ שם הל׳ כג וע״ש בכ״מ סמג שם טוש״ע יו״ד סי׳ ל:
רח ז מיי׳ שם הל׳ כה סמג שם טוש״ע יו״ד סי׳ מה סעי׳ ל ג:
רט ח ט מיי׳ פ״ו מהל׳ שחיטה הל״ט סמג שם טוש״ע יו״ד סי׳ לו סעי׳ יד:
רי י מיי׳ שם הל״י טוש״ע שם סעי׳ טו:
ריא כ ל מ נ ס מיי׳ פ״ט מהל׳ שחיטה הל״ז וע״ש בכ״מ סמג שם טוש״ע יו״ד סי׳ נט סעי׳ ח:
ריב ע מיי׳ פי״ד מהל׳ פסולי המוקדשין הל״ז:

רבינו גרשום

במקום חריץ. עד הלובן: ולית הילכתא כרב עוירא. דאמר ניקב הטחול טריפה: אלא בקולשיה. כלומר בקולשיה דטחול אבל אם ניקב בעובי שלו טרפה: ואם נשתייר בה כעובי דינר זהב כו׳. כלומר דלא ניקב לחרץ: והרי מוגלא דכשר בריאה ופסול בכוליא. כדאמרינן (למפרע) [לעיל דף מח.] דאמר רב מתנה מליא מוגלא טרפה מים זכין כשרה ואמר ליה שמואל כי איתמר בההיא בכוליא איתמר: והרי מים זכין דכשרין הכא והכא. כלומר אמרת כל הפסול בריאה כשר בכוליא והרי מים זכין דכשירין הכא והכא: הקטינה בדקה עד כפול כשרה בגסה עד כענבה בינונית כשרה: חרותה בעורה בידי שמים. כלומר או מברקים או מרעמים: בידי אדם טרפה. כלומר שבעתה אדם (מחרכו) [בחרבן]: ר׳ שמעון אומר אף בידי כל הבריות. שואב או דוב בעתה: איבעיא להו ר׳ שמעון בן אלעזר אריש קאי ולקולא. כלומר דקאמר ת״ק בידי שמים כשרה ועליה אמר ר׳ שמעון בן אלעזר אף בידי כל הבריות כשרה: או דילמא אסיפא ולחומרא. דקתני סיפא בידי אדם טרפה ועליה אמר ר׳ שמעון בן אלעזר אף בידי כל הבריות [טרפה] (כשרה א״ר אסיפא ולחומרא דקא תני סיפא בידי אדם טרפה ועליה אמר ר׳ שמעון בן אלעזר אף בידי כל הבריות): בקייטא אייתי משיכלי כלי חרס חיורי כלומר דקרירי: משיכלי שיחמי. (כלומר חרס שורשמין) כלי חרס דחמימי: דפשורי. לא ליהוי קרירי לעגל: הגלודה ר׳ מאיר מכשיר. מהו גלודה

מסורת הש״ס עם הוספות

ו) [תוספתא פ״ג ה״ה ע״ס], ג) [תוספתא שם], ד) [תוספתא פ״ג ה״ג ע״ס], ה) [עיין תוס׳ לקמן קכב: ד״ה עור הלאם וכו׳ על מעמה היה שולא וכו׳ ע״ש וכך יש לגיסב הכא], ו) לקמן קכב. [זבחים כח.] מלה בה., ז) [לקמן עו. קכב: קלד. פסחים פד.], ח) זבחים כח. [ע״ס תוספתא זבחים פ״ג ה״ב ע״ס], ט) לשון הפסוק איוב ד ״, י) תוספתא פ״ג ה״ג, כ) זבחים לה., ל) [ועי׳ עוד תוס׳ לקמן עז. ד״ה נלשון].

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ במקום חריץ ומקום חריץ היכא חיורא דמומי מתני׳: (ב) רש״י ד״ה שהרי וכו׳ תמוך שיעמיק או צומת הגידין ומתה:

ליקוטי רש״י

בסומכיה. ניקב בעליונו מקום שהיא ענה אבל בקולשיה כשרה [לעיל מב.]. אין אומרים בטרפות. לומר זו מזו כגון טרפות הכבד מן הריאה כדאמרי׳ ומילופא בכבדא שאין חיות האיברים שם. שהרי חותכה מכאן וכו׳. שהרי מותכה מכאן בעומת הגידין ומתה דמיקרפא כך חותכה מכאן לעומעה מעומת הגידין ומיתה שתתן הכבד עד העלם כשרה כדאמרי׳ בגמרא המקשה (חולין עו.) ומקל ומחומר היה לנו לומר שהיא טריפה [רשב״ם ב״ב קל: ע״ש בתוס׳]. נתתן בשר רגלים לעמעה מעומת הגידין ולא נשבר העלם כשרה נתתכה לעמעה במקום עומת הגידין אע״פ שנמוך מכאן טרפה כדאמרינן לקמן ומן שעמעו הגידין בפ׳ בהמה המקשה (לקמן עו.) ואע״פ שלא נתתן העלם [לעיל מח: ועיין כאן במהר״ם שיף]. (קרוס) שלפוחית. (הלאם) שהולך מוגת בה ונגלע״ז מרי״ן [שם.]. בידי שמים. כגון שנעשתה מקולו רעם ומרקים תרותה קשה כחרייס דקל. הגלודה. שעיטל עורה או מתמת שתין או מתמת מלאכה ולא נשתייר כלום [שם נד.]. שעיטל עורה והופשטה כולה או מתמת שתין או מתמת מלאכה [שם מב:]. שהיא שקלקף עורה מפני טורת מלאכה או מתמת שתין. רבי מאיר מכשיר. ואינה טרפה דהכלל גניא [נדה נה.]. עור בית הפרסות. כעין שמותכין הרגלים וכל אותו העור רך הוא [לקמן קכב.]. כל עור שעל עלם השוק מרכובה התתתונה שמותכין בשעת הפשטת בהמה [שם:].

[המשך בדף נו.]

נסמ״ך: עגל הרך. מפרש בהעור והלוטב (שם) כל זמן שיונק: וכל שמנו חכמים. בהעור והלוטב (שם) לגבי עורות כשר: להמיא

(ח) למקום חריץ והיכא מקום חריץ לחיורא[ב] דתותי מתני׳ א״ר נחוניא שאילתינהו לכולהו טרופאי דמערבא ואמרו לי הלכתא כרכיש בר פפא ולית הלכתא כרב עוירא (דרב עוירא נמי[ג]) [א]לא אמרן אלא בקולשיה אבל בסומכיה טרפה [ב]ואי אישתייר ביה כעובי דינר זהב[ג] כשרה אמרי במערבא כל הפוסל בריאה כשר בכוליא שהרי נקב פסול בריאה וכשר בכוליא וכל שכן היכא דכשר בריאה כשר בכוליא מתקיף לה ר׳ תנחומא וכללא הוא והרי מוגלא דכשר בריאה [ד]ופסול בכוליא והרי מים זכין דכשרים הכא והכא אלא אמר

והרי מים זכים דכשרים הכא והכא. פ״ה לא ידענא מאי קושיא וי״ל דהכי פירושא והרי מיס זכיס דאתו מתמת לקומת וכשריס בכוליא ולא גמרינן ממוגלא ואס כן אין לדמות הטרפות זו לזו:

בלשון יחיד אני שונה אותה. שבמשנה עצמה היה שונה דברי רבי שמעון אבל אין לפרש משום דאתיא כיחידאה דמה בכך האמר בפ׳ המוקן (ישנות דף מג:) סתם במתניתין ומתלוקת בברייתא הלכה כסתם[ט]: להמיא

רב אשי [ו]טרפות קא מדמית להדדי אין אומרים בטרפות זו דומה לזו שהרי חותכה מכאן ומתה חותכה מכאן וחיתה [ז]ומים זכין כשרים לא אמרן אלא דציולי אבל עכירי טרפה וכי ציולי נמי לא אמרן אלא דלא סריח אבל סריח טרפה [ח]הכוליא שהקטינה בדקה עד כפול בגסה עד כענבה בינונית: [ט]ניטל לחי התחתון: א״ר זירא[י] לא שנו אלא שיכולה לחיות על ידי לעיטה והמראה אבל אינה יכולה לחיות על ידי לעיטה והמראה טרפה): ניטלה האם שלה: [יא]תנא היא האם היא טרפחת והיא שלפוחית: והרותה בידי שמים כשרה: תנו רבנן [יב]איזוהי חרותה כל שצמקה ריאה שלה [יג]בידי שמים כשרה בידי אדם טרפה רבי שמעון בן אלעזר אומר אף בידי כל[יד] הבריות איבעיא להו רבי שמעון בן אלעזר אריש קאי ולקולא או אסיפא קאי ולחומרא תא שמע דתניא [טו]חרותה בידי אדם טרפה רבי שמעון בן אלעזר אומר אף בידי כל הבריות רבה בר בר חנה הוה קאזיל במדברא אשכח הנהו דיכרי דצמיק ריאה דידהו אתא שאיל בי מדרשא אמרו ליה [טז]בקייטא אייתי משיכלי חיורי ומלינהו מיא קריר ואנחינהו מעת לעת אי הדרן בריין בידי שמים היא וכשרה ואי לא טרפה בסיתוא אייתי משיכלי שיחומי ומלינהו מיא פשורי ואנחינהו מעת לעת אי הדרא בריא כשרה ואי לא טרפה: הגלודה: תנו רבנן הגלודה רבי מאיר מכשיר וחכמים פוסלים וכבר העיד אלעזר ספרא ויוחנן בן גודגדא על הגלודה שפסולה אמר רבי שמעון בן אלעזר חזר בו רבי מאיר מכלל דלרבי שמעון בן אלעזר פליג רבי מאיר בגלודה והתניא [ז]אמר רבי שמעון בן אלעזר לא נחלקו ר״מ וחכמים על הגלודה שפסולה וכבר העיד רבי אושעיא בנו של רבי יהודה הבשם לפני רבי עקיבא משום רבי טרפון על הגלודה שפסולה ואם נשתייר בו כסלע כשרה אמר רב נחמן בר יצחק מאי לא נחלקו לא עמד רבי מאיר במחלוקתו: אמר מר אם נשתייר בו כסלע כשרה היכא אמר רב יהודה אמר שמואל [ז]על פני השדרה כולה איבעיא להו דאריך וקטין דכי מצרף לה הוי כסלע או דלמא ברוחב סלע על פני השדרה כולה תא שמע דפריש רבי נהוראי משמיה דשמואל [ל]ברוחב כסלע על פני כל השדרה כולה רבה בר בר חנה אמר [יז]ראשי פרקים רבי אלעזר בן אנטיגנוס משום רבי אלעזר ברבי ינאי אמר [יח]מקום טיבורו בעי רבי ינאי בר׳ ישמעאל ניטל מקום השדרה וכולו קיים[יט] ניטל מקום טיבורו וכולו קיים ניטלו ראשי פרקים וכולו קיים מאי [כ]תיקו אמר רב כל העור כולו מציל בגלודה חוץ מעור בית הפרסות ורבי יוחנן אמר אפילו עור בית הפרסות נמי מציל בעא מינה רבי אסי מרבי יוחנן עור בית הפרסות מהו [כא] שיציל בגלודה אמר ליה מציל אמר ליה למדתנו רבינו [כב] אלו שעורותיהן כבשרן עור בית הפרסות אמר ליה [כג] אל תקניטני שבלשון יחיד אני שונה אותה [כד] דתניא [כה]השוחט את העולה להקטיר כזית מעור של תחת האליה חוץ למקומו פסול ואין בו כרת חוץ לזמנו פגול וחייבין עליו כרת אלעזר בן יהודה איש איבלים אמר משום רבי יעקב וכן היה רבי שמעון בן יהודה (איש[כו]) עיכום אומר משום רבי שמעון אחד עור בית הפרסות ואחד עור הראש של עגל הרך ואחד עור של תחת האליה וכל שמנו חכמים גבי טומאה אלו שעורותיהן כבשרן להביא

(מליא בולא) כלומר גלידי מלכין בלעו שלא ישאר עור שלם עליה: ר׳ יהודה הבשם. שהיה מוכר בשמים: ואם נשתייר בה כסלע כשרה. כלומר ואם נשתייר בה מעור שלם כשרה: או דילמא ברוחב סלע על פני כל השדרה: מקום ראשי פרקים. כלומר על פני אורכובה ועל גב הרגל: ניטלו ראשי פרקים. כלומר עור שעל גבי פרקים: כל העור כולו מציל בגלודה. כלומר באיזה מקום ישתייר כסלע מציל בגלודה וכשרה: חוץ מעור של בית הפרסות. דאי בית הפרסות נשתייר כסלע אין מציל וטרפה מ״ט דעור בית הפרסות דק וחשוב כבשר: חוץ לזמנו פיגול וחייבין עליו כרת. דכל חוץ לזמנו חשוב פיגול דכ׳ (ויקרא ז יח) ואם האכל יאכל ביום השלישי לא ירצה המקריב אותו לא יחשב לו פגול יהיה וגו׳ חוץ לזמנו חשוב פיגול: שבלשון יחיד אני שונה אותה. כדתנינן דאלעזר בן יהודה איש איבלים א׳ משום ר׳ יעקב דיהו יחיד:

הגהות וציונים [ב] ״והיכא מקום חריץ״ ליתא בדפו״י (וכן ליתא בספר העיטור) ומהרש״ל הוא שהוסיפו וגם הגיה **חיורא** (והוא נוסח הרא״ש), ומדפוס לובלין ואילך הוגה ע״פ מהרש״ל, והיה להם גם למחוק את האות ל מ״לחיורא״. וכעין המהרש״ל הגיהו הש״מ („למקום חריץ מתני״) והב״ח (הגיה ע״פ הרי״ף). ושנון עוד נוסחאות בראשונים: [ג] [כל זה לא גרס רש״י אלא אמרן וכו׳ משום דמשולל הבנה] (גליון); [ד] עי׳ תוס׳ בכורות כ״ע א (ש״מ). [הא דנקט כעובי דינר זהב עיין תוס׳ כתובות דף צט. ד״ה נתן וב״מ דף מד: ד״ה אחד ובשבועות מד: ד״ה התקבלת ובזבחים קטו: ד״ה גבה ובבכורות נ. ד״ה דמודבנא] (גליון); [ה] רש״ל מ״ז (גליון). וגי״ב זה אינו מדברי הגמרא והרי״ף גם הרמב״ם לא הביאו אלא שהרא״ש כתב כן בשם הגאונים: [ו] [וד״ל הב״י סי׳ לג ד״ה ומ״ש רבינו בשם הגאונים והוא שיכול לחיות ע״י המראה והלעטה כו׳ כ״כ הרא״ש בשם הגאונים ובנוסחאות דידן איתא בגמ׳ בשם ר׳ זירא ודבר פשוט הוא דהגה״ה היתה בגליון וטעה הסופר וכתבה בפנים וקרא לה בשם רבי זירא] (גליון); [ו] אף בידי **כל** הבריות (ש״מ), וכ״ה הדבור המתחיל ברש״י דפו״י שע״ל „כל הבריות״: [ז] ש״מ „ניטל על פני כל השדרה וכולו קיים״. והוא כי בדפו״י ליתא „ניטל מקום השדרה וכולו קיים״ ומדפוס האנוויא ואילך נוסף ע״פ המהרש״ל, והוא כעין הגהת הש״מ. ב״י „ניטל מקום **כל** השדרה וכולו קיים״, וכ״ה בראשונים. בא״ז ובכת״י ליתא כמו בדפו״י, וכן בלחם משנה ע״ש (והדק״ס מיישב דדבר יוגאי בר׳ שמעאל לא ידע הא דשמואל דבבלי היה): [ח] [צ״ל **איש כפר**] (גליון); [ט] הד״א בדפו״י: הבריות (ש״מ). ולמהרש״ל אין להגיה: [כ] הב״י העתיק ״דק״: [ל] נ״ל להוסיף **או למקום הקטרתו** (רש״ש ע״ש); [מ] הד״א בדפו״י:

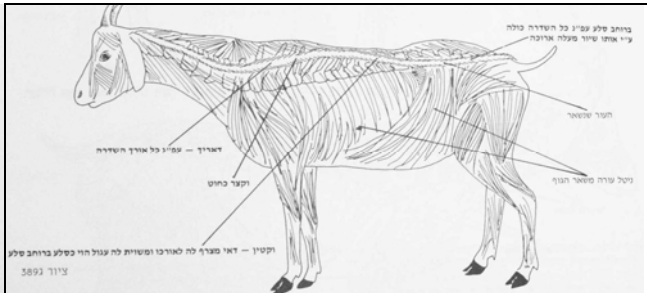
בריחב סלע עפ"י כל השדרה כולה
ע"י אותו שיור מעלה ארוכה
השער ששאר
דאריך — עפ"י כל אורך השדרה
ניטל עורה משאר הגוף
וקצר כחוט
וקטין — דאי מצרף לה לאורכו ומשויות לה עגול הוי כסלע ברוחב סלע
ציור נ3893

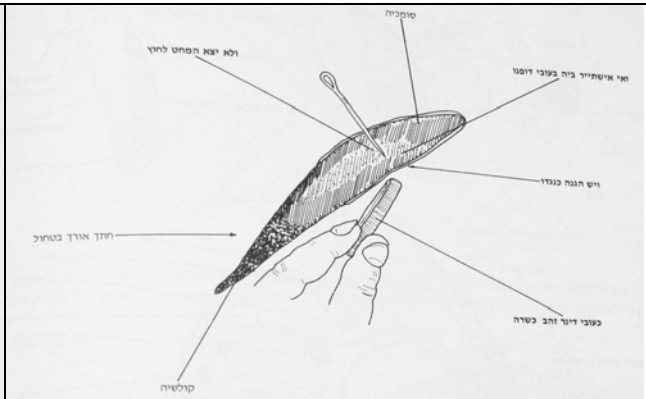
סומכיה
ולא יצא המחט לחוץ
דאי אישתייר ביה בעובי דוסנו
ויש הנגה כנגדו
חתך אורך בטחול
כעובי דינר זהב כשרה
קולשיה

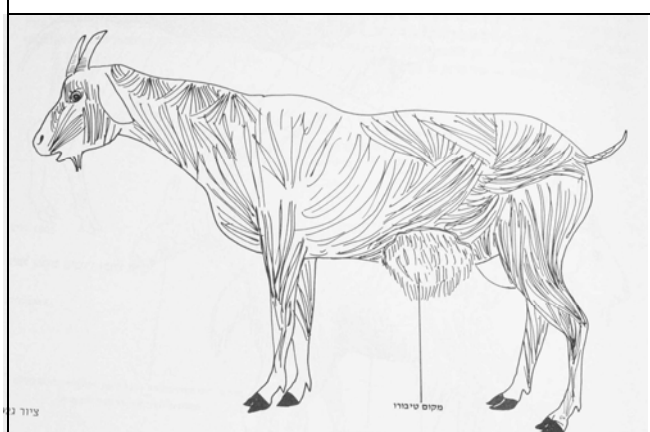
מקום טימורו
ציור נ

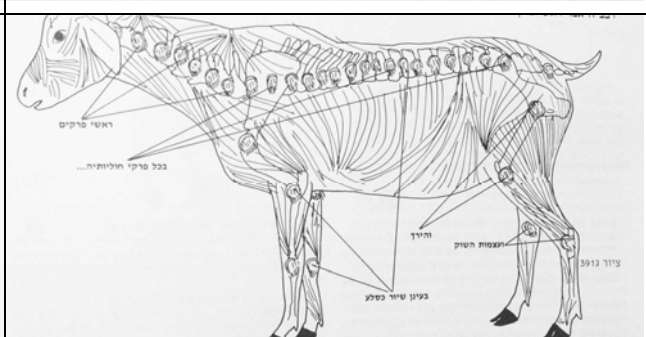
ראשי פרקים
בכל פרקי חוליותיה...
והיוך
ועצמות השוק
בעינן שיור כסלע
ציור נ3913